

MAPA RAZVOJA

Općina Kali

SADRŽAJ

---

1. UVOD	3
1.1. ŠTO JE MAPA RAZVOJA	3
1.2. ŠTO SU MJERE RAZVOJA	4
1.3. POVEZIVANJE MJERA RAZVOJA S PLANIRANJEM LOKALNOG PRORAČUNA	4
1.4. POVEZNICE S REGIONALNIM OPERATIVNIM PROGRAMOM ZADARSKE ŽUPANIJE	5
1.5. POVEZNICE SA PRETHODNO IZRAĐENIM STRATEŠKIM PLANOM GOSPODARSKOG RAZVOJA OPĆINE KALI ..	6
1.6. SUDIONICI IZRADE MAPE RAZVOJA	9
2. PRIORITETI I MJERE RAZVOJA	10
3. PROVEDBENE ODREDBE.....	13
3.1. OPERATIVNI PLAN ZA RAZDOBLJE OD 2008. - 2013.	13
3.1.1. UVOD	13
3.1.2. OPERATIVNI PLAN	14
4. MJERE RAZVOJA OPĆINE KALI	21
5. POSTUPAK PRAĆENJA I AŽURIRANJA	22
5.1. POSTUPCI UPRAVLJANJA	23
5.2. PRAĆENJE I OCJENJIVANJE	23
5.2.1. ORGANIZACIJA I JAMČENJE TIJEKA INFORMACIJA I RAZMJENE INFORMACIJA	24
6. PRILOG 1: MJERE RAZVOJA	25

1. UVOD

1.1. Što je Mapa razvoja

Mapa razvoja je dokument koji se nadovezuje na već izrađeni Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Kali te na strategiju zadanu u Regionalnom operativnom programu Zadarske županije.

Mapa razvoja sadržava uvodni dio, objašnjenja pojmova, poveznice s Regionalnim operativnim programom, poveznice sa Strateškim planom gospodarskog razvoja Općine Kali, poveznice sa strategijom: ciljevima i prioritetima, **mjere razvoja** te provedbene odredbe.

Mapa razvoja navodi projekte i mjere koji su potrebni za ostvarenje ciljeva i strategije Općine Kali te na jednom mjestu elaborira preduvjeta njihova provođenja, koristi za ciljane skupine, razdoblje i očekivane troškove te u konačnici načine evaluacije i monitoringa njihovih rezultata.

Dokument je proizišao iz niza diskusija i radionice koja je održana u ožujku 2008. godine u općini Kali.

1.2. Što su mjere razvoja

Mjere razvoja su sustavno i metodološki obrađene projektne ideje Općine Kali na način da sadržavaju odgovore na pitanja kojem cilju i prioritetu pripadaju, opis projektne ideje, koji su preduvjeti provođenja, tko su odgovorne institucije za provedbu, tko su krajnji korisnici, koje je razdoblje provedbe, koliki su očekivani troškovi, koji su očekivani izvori financiranja, koje su konačne beneficije i na koji način će se pratiti i nadzirati provedba. Mjere razvoja sastavni su dio mape razvoja.

1.3. Povezivanje Mjera razvoja s planiranjem lokalnog proračuna

U trenutku kada se mjere razvoja izrade i kada ih usvoji općinsko vijeće njihova provedba treba započeti **što je prije moguće** kako bi se izbjegao vremenski jaz između razrade programa i provedbe, a time i rascjep dvaju strana iste medalje. Što je vremenski odmak veći, veći je i rascjep pa je teže povezati dvije strane. Realizacije Mape razvoja zahtijeva stoga **strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.**

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na **operativnom planu** koji proizlaze iz Mape razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, plan aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti, koji sadrže projekte ili specifične korake projekata u slijedećoj godini.

Izrada proračuna za slijedeću fiskalnu godinu mora biti izravno povezana s izradom godišnjih planova aktivnosti. Povezanost između mjera razvoja i proračuna je ključan preduvjet uspješnog započinjanja i upravljanja održivim razvitkom.

1.4. Poveznice s Regionalnim operativnim programom Zadarske županije

Članovi radne skupine Općine Kali su se pri izradi Mape razvoja svoje Općine prvenstveno vodili **Strateškim planom gospodarskog razvoja Općine Kali za 2006. – 2010.** Ipak, kako svaka razvojna strategija mora biti u skladu s razvojnim strategijama višeg reda tako je i Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Kali za 2006. – 2010. u skladu s **Regionalnim operativnim programom Zadarske županije**. Vizija razvoja Zadarske županije nastala je na temelju SWOT analize u kojoj su jasno vidljivi potencijali i jakosti županije koje treba u potpunosti iskoristiti. SWOT analiza prikazala je i slabosti županije, koje predstavljaju izazov s kojim će se u narednom periodu suočiti. Županijska radna skupina i Partnerski odbor dogovorno su formulirali viziju koja bi se trebala kretati u smjeru razvoja gospodarskog sektora, uključujući turizam i poljoprivredu, putem uklanjanja prepreka za njihov razvoj i iskorištavajući potencijale, ali pazeći pri tom na moguće učinke na okoliš. Također, da bi se omogućio razvoj koji je prilagođen specifičnostima Zadarske županije, treba se usredotočiti na razvoj zajedničkog duha i poticanje međusektorske suradnje, odnosno na proces prepoznavanja ključnih pitanja regionalnog razvoja od samih članova zajednice. Takav vid direktnog sudjelovanja zajednice osigurat će unapređenje socijalnih i društvenih uvjeta, što zajedno vodi ka porastu kvalitete života.

Ciljem koji se želi u narednom razdoblju ostvariti nastoji su pronaći način uspostavljanja ravnoteže između svih sektora. Postavljeni strateški cilj za Zadarsku županiju za razdoblje 2006. – 2010. je **“Povećanje sadašnje stope rasta za 25% godišnje”** kako bi se na realnim osnovama nastavilo u približavanju županijskog BDP-a hrvatskom prosjeku. Kroz definirane prioritete nastoji se slabosti preslikati u jakosti i potencijale. ROP **Zadarske županije** ima pet glavnih prioriteta razvojnih ciljeva:

Prioritet 1. „Zaštita okoliša” je orijentiran na poboljšanje infrastrukture i gospodarenja otpadnim vodama i otpadom, racionalizaciju vodnih resursa, kao i promociju obnovljivih izvora energije i očuvanju biološke raznolikosti kako bi se zaštitili prirodni resursi koji čine glavni potencijal razvoja županije.

Prioritet 2. „Unaprjeđenje strateškog i operativnog kapaciteta javne administracije” se ponajprije odnosi na pomoć u procesu prilagodbe lokalne administracije zahtjevima i pravilima u kontekstu pridruženja Europskoj uniji, a naročito vezano za prekograničnu suradnju i jačanje institucija.

Prioritet 3. “Potaknuti potencijal ratom pogođenih područja kroz unaprjeđenje infrastrukture i jačanje društveno-gospodarske strukture” se isključivo odnosi na zaleđe, područje koje je najviše stradalo ratom i spada pod Zakon o područjima od posebne državne skrbi. Ovaj prioritet je orijentiran na revitalizaciju područja i stvaranje preduvjeta za gospodarski razvoj i jačanje konkurentnosti kroz razvoj poslovne infrastrukture, podršku razvoju poduzetništva, obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, i promociju socijalne uključenosti osoba u neravnopravnom položaju.

Prioritet 4. „Jačanje konkurentnosti turističkog sektora promocijom novih oblika turizma, promoviranje inovativnih usluga te ograničenje industrijskog razvoja na postojeće poslovne zone i Gaženicu” odnosi se na gospodarski najrazvijeniji priobalni dio županije. Ovaj prioritet ima za cilj jačanje konkurentnosti područja, naročito u turističkom sektoru, kroz promociju selektivnih oblika turizma s naglaskom na kulturno naslijeđe. Isto tako, usmjeren je i na jačanje gospodarske konkurentnosti priobalja kroz promoviranje različitih oblika inovativnih usluga kako bi se potakle inovacije, istraživanje i razvoj, a industrijski se razvoj nastoji potaknuti unutar poslovnih zona kako ne bi ugrožavao turizam.

Prioritet 5. “ Jačanje konkurentnosti turističkog sektora” se odnosi na poticanje turističkog razvoja otoka Zadarske županije kroz promoviranje malih i srednjih poduzetnika u turizmu, poboljšanje infrastrukture i zaštite kulturnog naslijeđa kako bi se poboljšala atraktivnost područja i kvaliteta turističke ponude.

Nakon definiranja vizije i razvojnih ciljeva Županijska radna skupina i Regionalni partnerski odbor su zajednički radili na izradi općeg okvira ROP-a koji se sastoji od: Strategije, ključnih prioriteta i mjera, kriterija za odabir projekata i razvojnih projekata.

Strategija ROP-a u javnom sektoru implicira uspostavu okruženja koje će kroz ključne infrastrukturne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora koji ostvaruje prihode i promicati rast dinamičnog i demokratskog civilnog društva. Javni će se sektor i sam mijenjati pri izgradnji ovakvog okruženja. Doći će do institucionalnog jačanja koje će omogućiti županiji i JLS da u budućnosti efektivno i učinkovito upravljaju razvojem i s vremenom unapređuju ROP.

Općina Kali se u svom programu oslanja na navedene smjernice te s njima usklađuje vlastite mjere imajući na umu da se samo usklađenošću planova višeg i nižeg reda te njihovim sinergijskim efektom mogu postići zadani ciljevi.

1.5. Poveznice s prethodno izrađenim Strateškim planom gospodarskog razvoja Općine Kali

U prethodno izrađenom **Strateškom planu gospodarskog razvoja Općine Kali** iznesena su strateška pitanja koja su polazna osnova donošenja odluka o tome koja su pitanja prioritarna i koja će postati kritične točke za buduću okosnicu Strateškog plana gospodarskog razvoja Općine Kali. Metodologija razvijanja strategije zahtijevala je razvijanje svake od kritičnih točaka kroz analizu, a razvijala su se pitanja o komunalnoj i gospodarskoj infrastrukturi, razvoju održivog turizma, razvoju poduzetništva te razvoju ribarstva i marikulture. Analizom ovih kritičnih točaka uspjelo se obuhvatiti sva područja od vitalne važnosti za rast i razvoj gospodarske djelatnosti, kao i kvalitete života na području općine Kali¹. Nadalje,

¹ Potrebno je naglasiti da se u ROP-u Zadarske županije Prioritetni cilj 5 (Jačanje konkurentnosti turističkih sektora) odnosi na područje otoka. Ovako postavljen prioritet odnosi se samo na razvoj turističkih djelatnosti, a iz strateškog razvoja županije isključuje sve ostale djelatnosti koje su tradicionalne za otoke i priobalje. Postavljeni prioriteti za razinu cjelokupne županije odnose se samo na zaštitu okoliša i unaprjeđenje strateškog i operativnog kapaciteta javne administracije.

analizom kritičnih točaka uspjelo se postaviti prioritete prema kojima će se odvijati budući razvoj općine. Postavljeni prioritetni ciljevi su:

- **Prioritetni cilj 1:** Razvoj komunalne i gospodarske infrastrukture

Nedovoljna razvijenost infrastrukture prepreka je razvoju gospodarstva i kvalitetnijem življenju lokalnog stanovništva. Nedostatak sredstava za izgradnju, a ponekad i održavanje uvjetuje Općinu da financira samo prioritetne probleme, ponekad kratkoročne. Skupi sustavi otežavaju razvoj gospodarstva i djelomice doprinose raseljavanju otoka zbog visokih troškova i niže kvalitete življenja lokalnog stanovništva. Željeni efekti koji bi se postigli provođenjem ovog prioriteta su povećanje kvalitete življenja lokalnog stanovništva i poboljšanje uvjeta za razvoj poduzetništva.²

Unatoč svim poteškoćama, na području općine Kali izgrađeno je oko 80% vodovodne mreže te je preostalo oko 20% za izgraditi. Odnosno, izgrađeno je cca 15 km vodovodne mreže, a preostalo je oko 3 km.

- **Prioritetni cilj 2:** Održivi turizam

Osnovni problemi u turizmu su tako jednostavni da su naizgled nerješivi: sve kraća turistička sezona, sezonsko zapošljavanje, nedovoljna educiranost i stručnost sudionika u turizmu, nedostatak kvalitetnih smještajnih kapaciteta, slaba lokalna i nacionalna promidžba, kronični nedostatak kadrova u turizmu itd. Što se uzroka za navedeno tiče najviše leži u nemaštovitoj ponudi univerzalne hrane i usluga koje nisu prepoznatljive i time nimalo atraktivne uz istodobno visoke cijene. Skraćivanjem sezone dižu se cijene turističkih proizvoda i usluga kako bi se nadoknadio gubitak što utječe na goste na neželjeni način. Održivi turizam je prioritet razvoja otoka kako bi se očuvala priroda, autohtoni ambijent i zadržala tradicija kroz vanpansionsku ponudu. Specifični cilj ovog prioriteta je produženje turističke sezone. Za ostvarenje ovog prioriteta potrebno je kontinuirano provoditi programe van turističke sezone. Bez ulaganja u čovjeka nema rezultata u gospodarstvu. Jedna od metoda edukacije je izmjena najbolje prakse među gospodarstvenicima s različitih područja kako bi se turistički djelatnici umrežili i ostvarili prijenos znanja i postignuća.³

- **Prioritetni cilj 3:** Razvijanje poduzetništva

Pojedine uslužne djelatnosti zamiru i nestaju zbog globalnog trenda kupovine velike količine nekvalitetnih i jeftinijih proizvoda koji nakon uporabe ne vrijedi popravljati ili održavati. Prije svega nacionalno zakonodavstvo ne pruža prilike poduzetnicima kao što je slučaj u europskim zemljama. Bankovni krediti su prilično nepovoljni, a olakšice za dobivanje početnog kapitala gotovo da ne postoje. Krediti su dostupni uhodanim i dobrostojećim subjektima. Takvo stanje upozorava poduzetnike na važnost međusobne suradnje kako bi koristili vlastito znanje i kapital te na taj način pratili konkurenciju na tržištu. Proizvodi i/ili usluge koje budu zastarjele i nemaštovite zasigurno neće biti tržišno konkurentne, a time i ekonomski isplative.

² Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Kali 2006. – 2010., Pelikan consult/The Urban Institute, Zadar 2005. godine, str. 56

³ Isto, 58.

Ovaj prioritet doprinijet će jačanju zajedništva poduzetnika i oživljavanju poduzetničkog duha prepoznavanjem vlastitih snaga i specifičnosti na kojima se može i treba graditi uspješan posao. Važno je naglasiti da niti jedan program neće pomoći poduzetnicima ako sami ne pristupe aktivnim učesćem u stvaranju partnerstva i zajedništva. Na taj način će se ojačati lokalna zajednica i generirati više poduzetničkih zamisli provedivih u djelo. Izgradnja poduzetničkih zona je povoljna prilika za izmještanje sličnih ili istih djelatnosti na jednu lokaciju što će također potaknuti poduzetnike iz iste branše na dijalog i povezivanje na bazi obostranih interesa.⁴

- **Prioritetni cilj 4:** Unaprjeđenje ulova, uzgoja, prerade i plasmana ribe

Zastarjela ribarska flota koja uz nedostatak burze ribe i niske cijene ribe na tržištu ugrožava gospodarsku budućnost stanovnika otoka Ugljana i Pašmana, ali posebice općine Kali. Brand, tehnološki kadar, sofisticirana podrška u korištenju ribarskog alata, slab marketing, nedostatak obrazovanih menadžera uzroci su dosta teškom stanju u ribarstvu. Prilagodba potrebama tržišta za konfekcioniranjem i preradom ribe zahtjeva velika financijska sredstva, visok rizik, a slabu garanciju uspjeha. Stoga se prateće djelatnosti gase, njihova podrška nestaje što poskupljuje cijene konačnog proizvoda i vodi do slabije konkurentnosti na tržištu. Unaprjeđenje ulova, uzgoja, prerade i plasmana ribe krajnji su ciljevi ovog prioriteta.⁵

Unatoč svim poteškoćama, potrebno je naglasiti da je kaljanska ribarska flota jedna od najvećih ribarskih flota na hrvatskom dijelu Jadrana.

---

⁴ Isto, str. 61.

⁵ Isto, str. 63.

1.6. Sudionici izrade Mape razvoja

Za izradu „Mape razvoja Općine Kali“ primijenjena je suvremena metodologija izrade, vođena radnom skupinom u suradnji s konzultantskom kućom MICRO projekt d.o.o. koja je bila angažirana na istom od strane Općine Kali.

Radnu skupinu su sačinjavali **lokalni tim stručnjaka** (16 članova) pod stručnim vodstvom **Regionalnog direktora Alena Alije iz konzultantske kuće MICRO projekt d.o.o.** u kojem su bili zastupljeni svi entiteti koji su relevantni za postavljanje i određivanje Mape razvoja Općine Kali i to:

- Tino Vidov, Načelnik Općine Kali,
- Marin Dundov, Općina Kali,
- Zvezdana Blaslov, Dječji vrtić „Srdelica“,
- Silvestra Kolega, Privatna ordinacija obiteljske medicine,
- Denis Kurtin, Metal obrada „Kurtin“,
- Orjen Blaslov, Orjak d.o.o.,
- Dušica Kolega, Narodna knjižnica Kali,
- Pero Kolega, Poljoprivredna zadruga „Maslina“,
- Tomislav Končorat, „Kaljske Posestrine i Pobratimi“,
- Ina Kolega, TZ Općina Kali,
- Josip Grzunov, Županijska lučka uprava Zadar,
- Čedo Školjarev, Oluin Duo,
- Krunoslava Mišković, Općinsko poglavarstvo i
- Ivica Gobin, Obrt montaža.

Mapa razvoja je proizašla iz prijedloga i rasprava radne skupine koje su u konačnici urodile ovim dokumentom. Ovom prilikom zahvaljujemo svima koji su doprinijeli stvaranju ovog važnog dokumenta za Općinu Kali.

2. PRIORITETI I MJERE RAZVOJA

PRIORITET 1: Razvoj komunalne i gospodarske infrastrukture

- MJERA 1: Uređenje protupožarnih i poljskih putova
- MJERA 2: Sanacija mjesnih putova
- MJERA 3: Proširenje mjesnog groblja „Dočić“
- MJERA 4: Izgradnja objekta za smještaj DVD-a i komunalnog poduzeća
- MJERA 5: Nastavak izgradnje kanalizacijskog sustava u općini Kali
- MJERA 6: Nastavak izgradnje vodovodne mreže u općini Kali
- MJERA 7: Izgradnja nogostupa na području općine Kali
- MJERA 8: Izgradnja privezišta u lučicama općine Kali
- MJERA 9: Sanacija i uređenje glavnog gata u Maloj Lamnjani
- MJERA 10: Izgradnja rive u lučici Batalaža

PRIORITET 2: Održivi turizam

- MJERA 11: Izrada Marketing plana turizma
- MJERA 12: Izgradnja infrastrukture na plažama općine Kali
- MJERA 13: Donošenje pravilnika o zaštiti izgleda stare jezgre
- MJERA 14: Osnivanje zavičajne zbirke općine Kali
- MJERA 15: Održavanje smotre folklor
- MJERA 16: Održavanje ljetnog kazališta
- MJERA 17: Održavanje manifestacije „Beside i koluri“
- MJERA 18: Uređenje šetnica na području općine Kali
- MJERA 19: Uređenje prostorije za multimedijalni centar
- MJERA 20: Podizanje razine kvalitete festivala „Kaljanske ribarske noći“
- MJERA 21: Uređenje eko-etno sobe na području stare ribarnice

PRIORITET 3: Razvijanje poduzetništva

- MJERA 22: Osnivanja zajedničke udruge maslinara, ribara i turističkih djelatnika općine Kali
- MJERA 23: Izgradnja kompostane za potrebe općine Kali i susjednih općina
- MJERA 24: Izgradnja nautičkog centra s popratnim sadržajima
- MJERA 25: Osposobljavanje turističko-ugostiteljskog kadra za potrebe nautičkog centra u općini Kali
- MJERA 26: Izrada plana navodnjavanja poljoprivrednih površina

PRIORITET 4: Unaprjeđenje ulova, uzgoja, prerade i plasmana ribe

- MJERA 27: Izgradnja gospodarske zone u funkciji ribarstva
- MJERA 28: Izgradnja infrastrukture za održavanje brodova

Radna skupina delegirala je niz mjera koje se odnose na:

- sustav zdravstva i socijalne skrbi,
- unaprjeđenje obrazovnog procesa,
- razvoj športskih aktivnosti,
- zaštitu okoliša i dr.

Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Kali 2006. – 2010. (koji je izrađen s općinama Kukljica, Preko i Tkon) postavio je 4 prioriteta koji se odnose samo na gospodarski razvoj. Postavljen na taj način nedostaje mu određena širina kako bi se obuhvatile i ostale mjere razvoja, a koje se odnose na gore navedena područja.

Analogno tome, Regionalni operativni plan Zadarske županije također je usko postavljen. U navedenim prioritetima jačanje društvene infrastrukture odnosi se samo na zaleđe Zadarske županije, odnosno prostor pogođen ratom, dok prioritet koji se odnosi na otoke podržava isključivo jačanje konkurentnosti turističkog sektora. Ipak, kada je u pitanju zaštita okoliša ROP Zadarske županije daje smjernice u **Prioritetu 1**, i to u mjerama 1.4. Potpora korištenju obnovljivih izvora energije i 1.5. Povećati kapacitete upravljanja otpadom. U nastavku su prikazani i delegirani projekti Općine Kali.

1.4. Potpora korištenju obnovljivih izvora energije

MJERA 29: Implementacija sustava obnovljivih izvora energije na području općine Kali

1.5. Povećati kapacitete upravljanja otpadom

MJERA 30: Sanacija divljih odlagališta

MJERA 31: Izgradnja reciklažnog dvorišta

MJERA 32: Izgradnja prihvatne stanice za transfer otpada s otoka

Mjere koje nisu obuhvaćene niti Strateškim planom gospodarskog razvoja općine Kali, kao ni Regionalnim operativnim planom Zadarske županije nisu ništa manje važne od mjera koje se mogu obuhvatiti spomenutim strateškim dokumentima. Te mjere samo ukazuju na pomanjkanje obuhvata (širine) izrađenih programa.

Unaprjeđenje sustava zdravstva i socijalne skrbi

MJERA 33: Izgradnja objekta za smještaj hitne medicinske pomoći i stomatološke ambulante

MJERA 34: Izgradnja lječilišta tipa C

MJERA 35: Izgradnja doma za starije i nemoćne te organizacija mreže kućne pomoći

Unaprjeđenje obrazovnog sustava

MJERA 36: Osnivanje srednje škole

MJERA 37: Dogradnja postojeće osnovne škole

MJERA 38: Uređenje okoliša škole

MJERA 39: Proširenje objekta vrtića

Razvoj športskih aktivnosti

MJERA 40: Poticanje razvoja športskih klubova

MJERA 41: Adaptacija dvorane za stolni tenis

MJERA 42: Uređenje sportskog igrališta „Dražine“

Jačanje kapaciteta sustava javne administracije

MJERA 43: Otvaranje web stranice Općine

MJERA 44: Sanacija zgrade Općine Kali

3. PROVEDBENE ODREDBE

3.1. Operativni plan za razdoblje od 2008. - 2013.

3.1.1. Uvod

Operativni plan sadržava:

- **Mjeru ili projekt**

Ciljevi koji su zadani bit će postignuti uspješnom provedbom mjera. Planiranje počinje od vizije kao apstraktne želje budućeg stanja te se preko razvojnih ciljeva spušta na mjere nužne za postizanje razvojnih ciljeva što nas opet približava viziji.

- **Odgovornu instituciju**

Identifikacija odgovorne institucije nužna je zbog dodjeljivanja područja odgovornosti te predanosti provedbi programa. Ona detaljno planira mjere, oblikuje koncepcije financiranja, provodi natječaje, nadzire i ocjenjuje provedbu mjera.

- **Razdoblje provedbe**

Određivanje razdoblja provedbe nužno je zbog financijskih resursa, međuovisnosti mjera te apsorpcijskih kapaciteta provedbenih institucija.

- **Očekivane rashode tijekom razdoblja provedbe**

Predviđanje očekivanih rashoda omogućit će povezivanje s aktualnim proračunom Općine i služiti kao podloga za buduće proračune i pronalaženje sredstava.

- **Bilješke**

Posljednji stupac namijenjen je značajnim bilješkama koje pridonose boljem razumijevanju pojedinosti određene mjere. Napomene stoga uvijek pomažu u pojašnjavanju specifičnih pitanja vezanih uz pojedinu mjeru.

3.1.2. Operativni plan

Tablica 1: Operativni plan aktivnosti za Općinu Kali

R.B.	Mjera	Odgovorna institucija	Razdoblje provedbe	Očekivani rashodi	Bilješke
1	Mjera 1: Uređenje protupožarnih i poljskih puteva	Općina Kali	07/05/2008 - 07/05/2010	860.000 kn	
2	Mjera 2: Sanacija mjesnih puteva	Općina Kali	07/05/2008 - 07/05/2010	600.000 kn	
3	Mjera 3: Proširenje mjesnog groblja „Dočić“	Općina Kali	Nije definirano	3.000.000 kn	
4	Mjera 4: Izgradnja objekta za smještaj DVD-a i komunalnog poduzeća	Općina Kali	07/05/2008 - 07/05/2010	300.000 kn	
5	Mjera 5: Nastavak izgradnje kanalizacijskog sustava u općini Kali	Općina Kali, MINMPI, Hrvatske vode	Nije definirano	70.000.000 kn	
6	Mjera 6: Nastavak izgradnje vodovodne mreže u općini Kali	Općina Kali, Vodovod Zadar	08/05/2008 - 08/05/2008	Nije definirano	
7	Mjera 7: Izgradnja nogostupa na području općine Kali	Općina Kali	Nije definirano	2.500.000 kn	

8	Mjera 8: Izgradnja privezišta u lučicama općine Kali	Općina Kali, MMPI	Nije definirano	Nije definirano	
9	Mjera 9: Sanacija i uređenje glavnog gata u Maloj Lamnjani	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
10	Mjera 10: Izgradnja rive u lučici Batalaža	Općina Kali, MMPI	07/05/2008 - 07/05/2010	15.600.000 kn	
11	Mjera 11: Izrada Marketing plana turizma	TZ Kali, Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
12	Mjera 12: Izgradnja infrastrukture na plažama općine Kali	Privatni investitor, Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
13	Mjera 13: Donošenje pravilnika o zaštiti izgleda stare jezgre	TZ Kali, Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
14	Mjera 14: Osnivanje zavičajne zbirke općine Kali	TZ Kali, Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
15	Mjera 15: Održavanje smotre folklor	TZ Kali	Nije definirano	Nije definirano	
16	Mjera 16: Održavanje ljetnog kazališta	TZ Kali	Nije definirano	Nije definirano	
17	Mjera 17: Održavanje manifestacije „Beside i koluri“	TZ Kali	Nije definirano	Nije definirano	

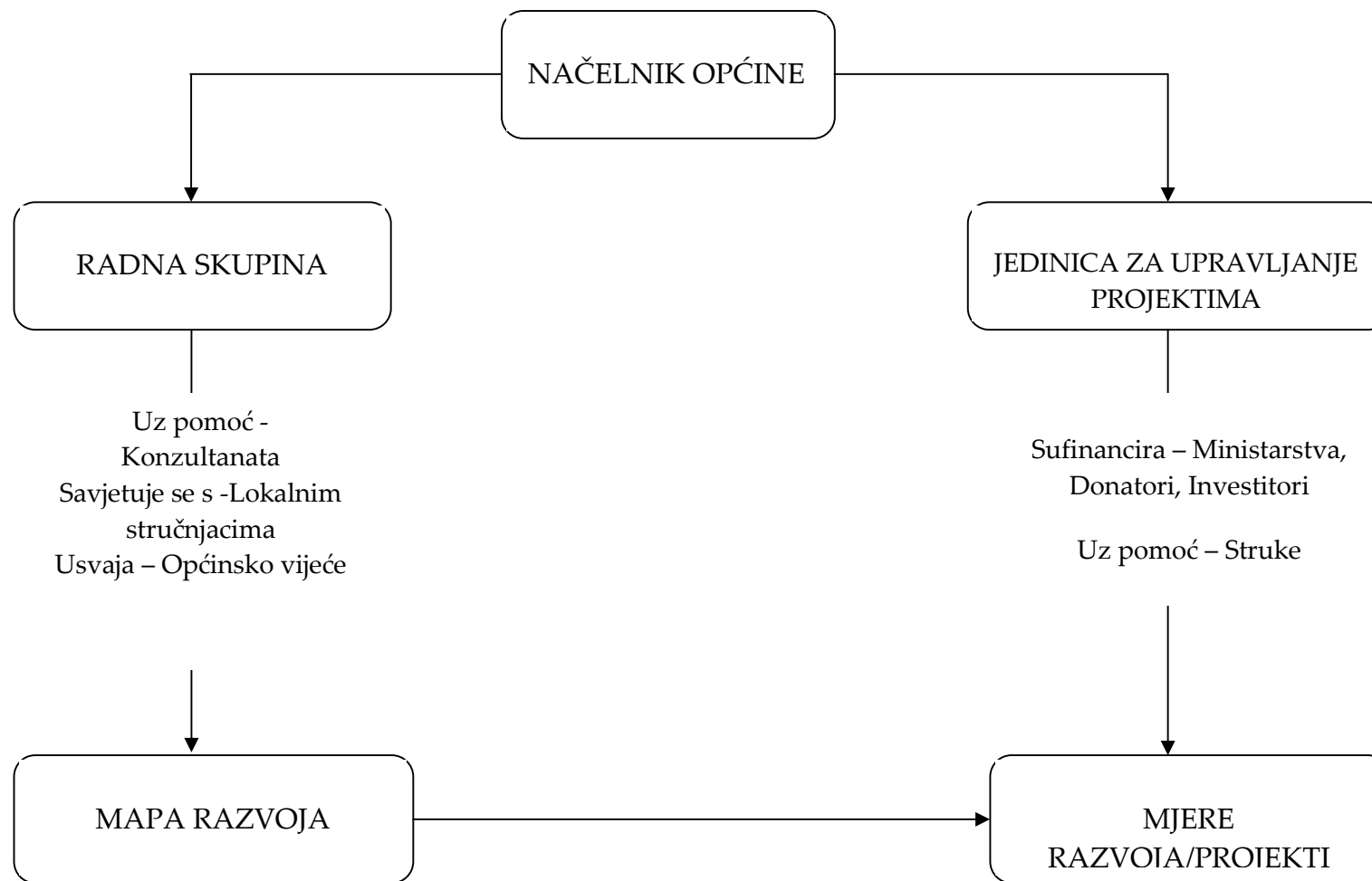

18	Mjera 18: Uređenje šetnica na području općine Kali	Općina Kali, MMPI	Nije definirano	8.000.000 kn	
19	Mjera 19: Uređenje prostorije za multimedijalni centar	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
20	Mjera 20: Podizanje razine kvalitete festivala „Kaljanske ribarske noći“	TZ Kali	Nije definirano	Nije definirano	
21	Mjera 21: Uređenje eko-etno sobe na području stare ribarnice	Općina Kali	08/05/2008 - 08/05/2009	Nije definirano	
22	Mjera 22: Osnivanja zajedničke udruge maslinara, ribara i turističkih djelatnika općine Kali	Općina Kali, PZ Maslina, TZ Kali, Ribarska zadruga	Nije definirano	Nije definirano	
23	Mjera 23: Izgradnja kompostane za potrebe općine Kali i susjednih općina	PZ Maslina	Nije definirano	Nije definirano	
24	Mjera 24: Izgradnja nautičkog centra s popratnim sadržajima	Privatni investitor	Nije definirano	Nije definirano	
25	Mjera 25: Osposobljavanje turističko-ugostiteljskog kadra za potrebe nautičkog centra u općini Kali	Općina Kali, Privatni investitor	Nije definirano	Nije definirano	
26	Mjera 26: Izgradnja gospodarske zone u funkciji ribarstva	Općina Kali, MINGORP	Nije definirano	Nije definirano	
27	Mjera 27: Izrada plana navodnjavanja poljoprivrednih površina	Općina Kali, PZ Maslina	Nije definirano	Nije definirano	

28	Mjera 28: Izgradnja infrastrukture za održavanje brodova	Privatni investitor	Nije definirano	Nije definirano	
29	Mjera 29: Implementacija sustava obnovljivih izvora energije na području općine Kali	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
30	Mjera 30: Sanacija divljih odlagališta	Općina Kali	Nije definirano	5.000.000 kn	
31	Mjera 31: Izgradnja reciklažnog dvorišta	MZOIPP	Nije definirano	Nije definirano	
32	Mjera 32: Izgradnja prihvatne stanice za transfer otpada s otoka	MZOIPU. Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
33	Mjera 33: Izgradnja objekta za smještaj hitne medicinske pomoći i stomatološke ambulante	Općina Kali	07/05/2008 - 07/05/2010	300.000 kn	
34	Mjera 34: Izgradnja lječilišta tipa C	Privatni investitor	Nije definirano	Nije definirano	
35	Mjera 35: Izgradnja doma za starije i nemoćne te organizacija mreže kućne pomoći	Općina Kali, Privatni investitor	Nije definirano	Nije definirano	
36	Mjera 36: Osnivanje srednje škole	MZOŠ, Zadarska županija	Nije definirano	Nije definirano	
37	Mjera 37: Dogradnja postojeće osnovne škole	MZOŠ, Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	

38	Mjera 38: Uređenje okoliša škole	MZOŠ, Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
39	Mjera 39: Proširenje objekta vrtića	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
40	Mjera 40: Poticanje razvoja sportskih klubova	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
41	Mjera 41: Adaptacija dvorane za stolni tenis	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
42	Mjera 42: Uređenje sportskog igrališta „Dražine“	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
43	Mjera 43: Otvaranje web stranice Općine	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	
44	Mjera 44: Sanacija zgrade Općine Kali	Općina Kali	Nije definirano	Nije definirano	

Dijagram 1: Struktura odgovorna za izradu i provedbu

Struktura odgovorna za izradu i provedbu mape razvoja počinje od Načelnika Općine u planskom i operativnom dijelu.

Mapa se izrađivala uz sudjelovanje radne skupine, stručne podloge lokalnih stručnjaka i uz metodološku pomoć konzultantske kuće.

Za provedbu mjera predviđenih u mapi potrebno je oformiti jedinicu za upravljanje projektima. Jedinica može biti sastavljena od stručnog kadra unutar same uprave Općine i vanjskih stručnjaka ovisno o zahtjevu samog projekta.

Jedinica za upravljanje projektima ima zadatak postavljanja projektnog zadatka i akcijskog plana za svaki pojedini projekt, postavljanja preduvjeta kod podugovaranja projekata, praćenje i nadzor tijeka projekta, praćenje roka i proračuna projekta.

4. MJERE RAZVOJA OPĆINE KALI

Razrađene Mjere razvoja nalaze se u **Prilog-u 1** – Mjere razvoja Općine Kali

5. POSTUPAK PRAĆENJA I AŽURIRANJA

Posljednji korak u izradi Mape razvoja je - **provođenje, praćenje i ažuriranja** izrađene Mape. Test Mape razvoja je samo njeno provođenje.

Postoje 3 razine praćenja:

1. **razina praćenja** je praćenje **provođenja** Mape razvoja (prioritetnih i ostalih mjera tj. projekata) i ažuriranje sažetka provođenja aktivnosti

Grupa zadužena za praćenje Mape razvoja ocjenjuje provođenje uspoređivanjem trenutnih aktivnosti provođenja sa sažetkom operativnog plana aktivnosti. Stoga, relevantne informacije uključuju ne samo aktivnosti poduzete prema provođenju Mape, već i promjene u procjeni troškova ili rasporeda, zatim uključuju razloge tih promjena te njihov očekivani utjecaj na provođenje Mape razvoja. Ukoliko dođe do bilo kakve promjene u raspodjeli odgovornosti za provođenje istog, to se također bilježi.

Nakon što grupa zadužena za praćenje odredi značajnije razlike između planiranog i stvarnog provođenja Mape razvoja, njezin zadatak je pojasniti **kako i zašto** je došlo do tih razlika. Odgovorni za provođenje određenih projekata također trebaju reći grupi zaduženoj za praćenje na koji način očekuju da se nastavi s provođenjem, te opisati sve promjene koje bi mogle poboljšati provođenje Mape razvoja.

2. **razina praćenja rezultata projekta i testiranje logike projekata** postavlja pitanje – „Dovodi li projekt do očekivanih rezultata tj. ostvarenja svrhe projekta?“. Praćenjem se ocjenjuje uspjeh očekivanih rezultata jer upravo ti ishodi povezuju projekte s vizijom plana razvoja.

Praćenje rezultata provedenih mjera/projekata postavlja pitanje – da li je mjera/projekt postigao **očekivane rezultate** opisane u matrici projekta? Pomažu li ostvareni rezultati, ako su ostvareni u ostvarivanju svrhe projekta? I konačno, da li svrha projekta pridonosi postizanju cilja projekta?

Ukoliko provođenje plana ne dovodi do očekivanih rezultata, pokazatelji rezultata u matrici projekata otkriti će GDJE je logika projekta zakazala? Sljedeći zadatak je saznati ZBOG ČEGA je zakazala.

Grupa zadužena za praćenje rezultata projekata mora **pronaći razloge zbog kojih** projekt nije doveo do željenih rezultata kako bi znala na pravi način reagirati. Jedino kada se problem pravilno definira može se pronaći učinkovito rješenje. Projekti također mogu imati i nepredviđene negativne rezultate koje je potrebno istražiti.

3. **razina praćenja** postavlja pitanje – „Da li se okolina promijenila tako da to utječe na izbor kritičnih tijela, projekata i tijela zaduženih za provođenje projekata u Mapi razvoja?

Dok su prva i druga razina praćenja stvorile preporuke KAKO se projekt treba provoditi, treći nivo praćenja razmatra TREBA LI SE nastaviti s primjenom projekta. Slijedeća pitanja se postavljaju u okviru ovog ocjenjivanja:

1. Da li ta intervencija nastavlja rješavati kritička pitanja?
2. Je li to pitanje još uvijek kritično za ostvarivanje vizije gospodarske budućnosti zajednice?
3. Da li korist od Mape razvoja opravdava i dalje resurse potrebne za njeno provođenje?
4. Da li je bilo ikakvih nepredviđenih, negativnih posljedica od projekta?
5. Da li su relevantne organizacije i subjekti uključeni u provođenje?

Ako su se dogodile određene promjene u socio-ekonomskoj situaciji ili neki veći događaj promijenili okolinu, vjerojatno će biti potrebne veće promjene. Grupa zadužena za praćenje će zatražiti osvježenje Mape razvoja izradom novi preporuka u rješavanju kritičkih pitanja. Ako se međutim okolina tako značajno promijenila da se kritička pitanja moraju redefinirati, možda je vrijeme da se izradi novi postupak strateškog planiranja.

Odgovornost za praćenje i ažuriranje mape razvoja može snositi **lokalna samouprava, dio ili čitava radna skupina strateškog planiranja ili neko drugo tijelo kao što je Agencija za lokalni gospodarski razvoj**. U idealnom slučaju grupa zadužena za praćenje uključivati će predstavnike lokalne samouprave, poslovne zajednice, nevladinog sektora, ostale koji su bitni za provođenje mape razvoja i naravno čelnike tijela za lokalni gospodarski razvoj.

5.1. Postupci upravljanja

Institucionalne strukture za upravljanje i provedbu Mape razvoja je Općina Kali, a za upravljanje i provedbu pojedinih projekata tj. mjera unutar programa **Jedinica za upravljanje projektima** i sve ostale institucije koje će imenovati Općina Kali po pojedinim projektima.

5.2. Praćenje i ocjenjivanje

Ovaj program podložan je praćenju i nadopuni od strane Općinskog vijeća i Radne skupine koja je formirana u procesu stvaranja Mape razvoja.

Predstavnici Općine će prezentirati radnoj skupini rezultate postignute u proteklom periodu, a timovi radne skupine iznijeti svoje prijedloge unaprijeđenija strategije. Radna skupina će ocijeniti provedbu Mape razvoja te uz nadzor stručne osobe sastaviti zapisnik. Zapisnici su javni dokument jednako kao i sam Program.

Zaključci, primjedbe i ocjene Radne skupine služiti će za nadopunu i prilagodbu ove mape razvoja, kao i za nadzor provođenja iste.

5.2.1. Organizacija i jamčenje tijeka informacija i razmjene informacija

Općina Kali jamči razmjenu informacija o provedbi ovog dokumenta i to prema Radnoj skupini putem dogovorenih sastanaka, a prema javnosti putem medija, web stranica i pojedinačnih sastanaka. Općina će putem web buduće stranice objaviti cjeloviti dokument Mape razvoja, te će objavljivati zapisnike sa sastanaka radne skupine periodično po nastajanju. Također će zbog veće transparentnosti odlučivanja izvještaje sa sjednica Općinskog vijeća ažurno objavljivati na web stranicama.

6. PRILOG 1: MJERE RAZVOJA

MAPA RAZVOJA

Prilog 1

Mjere razvoja

Općina Kali

MICRO projekt d.o.o.
Stepinčeva 38, 21 311 Stobreč
Tel: 021 555 400
Fax: 021 555 419
www.microgrupa.com

SADRŽA

1.	MJERE RAZVOJA OPĆINE KALI	4
1.1.	Uvod	4
1.2.	Prijavljivanje razvojnih projekata za mrežu projekata u regionalnom operativnom programu	5
1.2.1.	Kriteriji za odabir projekata Regionalnog Operativnog Programa (ROP-a) Zadarske županije	5
1.3.	Struktura obrazaca razvojnih mjera	7
2.	RAZVOJ KOMUNALNE I GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE	10
3.	ODRŽIVI TURIZAM	11
4.	RAZVIJANJE PODUZETNIŠTVA	12
5.	UNAPRJEĐENJE ULOVA, UZGOJA, PRERADE I PLASMANA RIBE	13
6.	POPIS TABLICA; GRAFIKONA I SLIKA	14
7.	PRILOG 1: MJERE RAZVOJA- DETALJAN PRIKAZ	15

1. MJERE RAZVOJA OPĆINE KALI

1.1. Uvod

Mjere razvoja Općine Kali predstavljaju najvažniji dio Strategije razvoja Općine. Općenito rečeno, mjere su srednjoročni putovi za postizanje prioritetnih ciljeva, a njima se također omogućava iskorištavanje postojećih resursa. Mjere razvoja predstavljaju konkretizaciju strategije, tj. ciljeva i prioriteta. Razvojne mjere služe kao smjer razvoja, koje su na snazi dok se u cijelosti ne postignu postavljeni ciljevi. One su, u tehničkom smislu, most između strateških ciljeva i konkretnih razvojnih projekata. Bez njih planirani razvoj ne bi imao konkretno uporište, te se u konačnici ne bi ni ostvario. Metodom *Brainstorminga* iskristalizirane su glavne projektne ideje koje su prihvaćene u izradi ovog strateškog dokumenta. U piramidalnoj strukturi mjere su jedini opipljivi i vidljivi dio strategije razvoja pojedine jedinice lokalne samouprave.

Slika 1: Strategija razvoja pojedinih JLS

Izvor: Vlastita obrada

Mjere razvoja sadržane su u pojedinim prioritetima razvoja jedinice lokalne samouprave. Konkretno, u Općini Kali preuzeti su prioriteti iz dokumenta Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Kali 2006. – 2010. Ti prioriteti su:

- **Prioritetni cilj 1: Razvoj komunalne i gospodarske infrastrukture**
- **Prioritetni cilj 2: Održivi turizam**
- **Prioritetni cilj 3: Razvijanje poduzetništva**
- **Prioritetni cilj 4: Unaprjeđenje ulova, uzgoja, prerade i plasmana ribe**

1.2. *Prijavljivanje razvojnih projekata za mrežu projekata u regionalnom operativnom programu*

Provedba ROP-a odnosno u njemu zacrtanih strateških ciljeva realizirat će se kroz provedbu niza projekata; od kojih se za mnoge drži da će se moći financijski podupirati iz predpristupnih fondova EU, drugih donatora, te drugih sredstava dostupnih na nacionalnoj i regionalnoj razini u RH. Jedna od kontinuiranih zadaća JPP (Jedinica za provedbu projekata Zadarske županije) je prikupljanje projektnih ideja od najšireg kruga predlagatelja projekata.

Provedbom ROP-a javni sektor stvara preduvjete i potiče razvoj privatnog sektora i civilnog društva kako bi mogli učinkovitije pridonositi gospodarskom rastu i svekolikom razvoju Zadarske županije. Poziv na iskazivanje interesa za prijavljivanje projekata i projektnih ideja za bazu projekata ROP-a objavljuje se jedanput godišnje. Na poziv se mogu prijaviti projekti u svim područjima razvoja, a prednost će imati projekti koji izravno pridonose ostvarenju strateških ciljeva, prioriteta (podciljeva) i mjera utvrđenih ROP-om Zadarske županije.

1.2.1. **Kriteriji za odabir projekata Regionalnog Operativnog Programa (ROP-a) Zadarske županije**

Članovi Radne grupe i Partnerskog odbora složili su se o procesu odabira projekata i kriterijima odabira.

Svaki projekt bi trebao jednoznačno doprinosti bar jednom od sljedećih željenih rezultata:¹

- Poboljšana lokalna infrastruktura poslovne podrške te omogućavanje poslovnih savjeta i obuke za podršku razvoja održivih konkurentskih lokalnih obrta i zadruga.
- Poboljšane poduzetničke vještine i kapacitet razvoja posla (obrta)
- Poboljšana javna, poslovna i poljoprivredna infrastruktura kao preduvjet ekonomske revitalizacije u kontekstu zdravom za okoliš
- Razminiranje, tamo gdje je potrebno, da bi se omogućila obnova infrastrukture
- Stvaranje novih radnih mjesta
- Reducirano društveno odbacivanje (netrpeljivost), pogotovo u lokalnim zajednicama povratka
- Jačanje lokalnih vlasti uz omogućavanje da: učinkovito upravljaju lokalnim razvojem, podupiru profitabilne aktivnosti, podupiru pravednu raspodjelu sredstava
- Prošireno i produbljeno partnerstvo za lokalni gospodarski razvoj između javnog, privatnog i nevladinog sektora s ciljem povezivanja elemenata poslovne podrške, poslovne infrastrukture i socijalne inkluzije te osiguravanja uključujućeg pristupa zajedničkom planiranju, lobiranju, umrežavanju i udruživanju sredstava za ostvarenje specifičnih projekata

¹ Regionalni operativni program, Zadarska županija, Zadar, listopad, 2003. godine, str. 92.

Svaki projekt bi trebao ciljati na bar jedan od sljedećih pokazatelja utjecaja:²

- Stvoreno zapošljavanje u tvrtkama ili institucijama koje ne bi postojalo bez ovog programa
- Sačuvano zapošljavanje koje bi bilo izgubljeno bez ovog programa
- Smanjenje vremena putovanja (vrijeme putovanja x troškovi putovanja/količina putnika)
- Povećanje dostupnosti (dostupnost omogućena novom transportnom infrastrukturom te korištenjem najučinkovitijih načina prijevoza)
- Smanjeno zagađenje
- Povećani energetske kapaciteti
- Stanovništvo opskrbljeno energijom (novom ili nadograđenom energetskom mrežom)
- Cijena za krajnjeg korisnika (smanjenje cijene energije)
- Povećanje postotka obnovljivih izvora energije
- Povećani kapaciteti vodoopskrbe
- Stanovništvo opskrbljeno vodom (novom ili nadograđenom vodovodnom mrežom)
- Cijena za krajnjeg korisnika (smanjenje cijene vode)
- Povećanje usluga informatičke tehnologije
- Povećanje aktivnosti u poslovnom povezivanju
- Povećano tržište za nove proizvode
- Novi i postojeći mali i srednji poduzetnici koji dobivaju financijski poticaj
- Broj otvaranja novih gospodarskih subjekata
- Broj razvijenih kvalitetnih usluga poslovne podrške
- Broj danih poslovnih savjeta, uključujući i one dane zadrugama 9 3
- Broj obučanih rukovoditelja, zaposlenika, poduzetnika i poljoprivrednika
- Razina investicije u mali i srednji poduzetnici
- Razina opstanka mali i srednji poduzetnici
- Povećanje investicija u Županiji
- Povećanje turističke posjećenosti (boravka gostiju)
- Smanjenje razine ponovnog odlaska izbjeglica (održivost)
- Povećanje broja povratnika
- Smanjenje broja incidenata vezanih uz nacionalnost u zajednicama povratka u kojima su provedene mjere programa
- Broj javnih infrastrukturnih objekata (poslovnih i poljoprivrednih) koji rade u skladu sa standardima zaštite okoliša
- Broj zainteresiranih strana koje sudjeluju u nacrtima lokalnih razvojnih planova, radnim grupama, društvenim inicijativama
- Broj potpomognutih lokalnih zajednica i grupa
- Broj pruženih usluga ugroženoj populaciji
- Smanjenje društvene netrpeljivosti
- Broj inicijativa na tržištu rada
- Broj osoba uključenih u provedene društvene aktivnosti
- Smanjeno zagađenje nagaznim minama

---

² Isto, str. 92.,93.

Kriteriji odabira³

- Jednoznačno biti u skladu s dokumentom regionalnog programa
- Jednoznačno doprinositi prije navedenim ciljevima
- Projekt podupiru sve zainteresirane strane (grupa civilnog društva, skupina stručnjaka, radna skupina, skupina za konzultaciju resornih ministarstava i delegacija EZ)
- Minimalni proračun od 1 mil. € iz CARDS fondova po individualnom projektu (nacrt subvencije se smatra jednim individualnim projektom)
- Minimalno 10% proračuna bi trebalo ići u zajedničke projekte (Zadar/Šibenik)
- Sadrži bar 20% donacija iz zajedničkog financiranja
- Projekt ima održive učinke
- Postoje čvrsto definirani, objektivno provjerljivi, indikatori

Posebna pozornost će se obratiti na projekte koji zadovoljavaju sljedeće uvjete:⁴

- Zajednički projekti (Zadar/Šibenik)
- Veliki broj korisnika
- Dodatno - projekti koji uzajamno dopunjavaju (infrastruktura u kombinaciji sa savjetovanjem...)

Aplikaciju sredstava za realizaciju projektnih ideja, tj mjera razvoja moguće je ubrzati i olakšati posredstvom stručnog savjetovanja.

1.3. Struktura obrazaca razvojnih mjera

U daljnjem tekstu opisana je struktura obrazaca razvojnih mjera. Dana su objašnjenja radi lakšeg praćenja dokumenta, izbjegavanja nesporazuma i snalaženja u pojedinim razvojnim mjerama.

- **Naziv razvojne mjere**
  - Prikazuje **osnovno** značenje pojedine mjere razvoja
- **Jedinica lokalne samouprave**
  - Ukoliko se pojedini programi razvoja rade za više Jedinica lokalne samouprave važno je utvrditi za **koju** JLS se odnosi pojedina mjera kako ne bi došlo do preklapanja sličnih mjera razvoja u različitim JLS.
- **Operativni program**
  - U različitim razdobljima mogu biti izrađeni različiti razvojni programi na različitim razinama odlučivanja. Na lokalnoj razini postoje Programi ukupnog razvoja i Mape razvoja (koje izrađuje MICRO projekt d.o.o.), dok na regionalnoj razini postoje Regionalni operativni programi. Pojedine mjere razvoja mogu biti sadržane u različitim programima razvoja.

---

3 Isto, str. 93.

4 Isto, str. 93.

- **Cilj**
  - Svaka strategija razvoja sadrži strateške ciljeve. Izrađuju se na radnim skupinama na kojima se i u konačnici definiraju. U praksi, strategija razvoja sadrži od tri do pet ciljeva. Važno je utvrditi kojem cilju pripada pojedina mjera.
- **Prioritet**
  - Svaki pojedini cilj unutar sebe ima razrađene prioritete. Kao i ciljevi, svaki prioritet se utvrđuje na radnim skupinama na kojima sudjeluju lokalni stručnjaci iz pojedinih područja. U pravilu se utvrđuju dva do četiri prioriteta unutar pojedinog cilja.
- **Kategorizacija mjere**
  - Kategorizacija mjera prikazuje na koju kategoriju razvoja se odnosi pojedina mjera. U praksi postoji niz kategorija kao što su zdravstvo i socijalno zbrinjavanje, obrazovanje, zaštita okoliša, šport, komunalna infrastruktura itd.
- **Opis mjere**
  - Opis mjere prikazuje točno određenu lokaciju na kojoj se mjera izvodi, fazi u kojoj se nalazi te kategoriju stanovništva koja će u najvećoj mjeri imati koristi od projekta. Također, opisom je riješena dvojba radi li se o izradi dokumentacije (razvojna strategija određene gospodarske grane) ili o izgradnji i sanaciji određenih objekata.
- **Preduvjeti provođenja mjere**
  - Preduvjeti provođenja mjere pokazuju koje se radnje trebaju izvršiti prije nego se krene u realizaciju razvojnog projekta. Postoji mogućnost da se krene u realizaciju razvojne mjere a da su preskočeni određeni koraci koje treba učiniti prije. Važno je naglasiti kako se ne moraju zadovoljiti sve prethodni koraci, što ovisi o kojem tipu razvojne mjere se radi.
- **Odgovorne institucije**
  - Različite razvojne mjere zahtijevaju različite odgovorne institucije. Utvrđivanjem odgovorne institucije onemogućuje se prebacivanje odgovornosti s jedne institucije na drugu ukoliko dođe do zastoja u realizaciji projekta.
- **Odgovorna osoba u JLS**
  - S obzirom da se razvojne mjere realiziraju na području pojedine JLS potrebno je utvrditi pojedince koji bi bili odgovorni za praćenje i nadgledanje realizacije razvojne mjere.
- **Razdoblje provedbe**
  - Razdobljem provedbe okvirno se definira potrebno vrijeme za provedbu određene mjere razvoja. Potrebno vrijeme je nužno dobro isplanirati prvenstveno zbog donošenja proračunskog okvira. Dobro utvrđeno vrijeme provedbe uvelike olakšava planiranje ostalih razvojnih aktivnosti.
- **Rokovi**
  - Rokovi pokazuju najpovoljniji vremenski okvir u kojemu se mjera treba ostvariti.

Najpovoljniji vremenski okvir znači balansiranje mogućnosti financiranja, vremenskih prilika i ostalih čimbenika i koji mogu utjecati na izvedbu projekta.

- **Ukupan proračun mjere**

- Ukupan proračun mjere pokazuje cjelokupan iznos koji treba uložiti. Ukazuje na potrebu potrage za dodatnim izvorima financiranja ukoliko se razvojna mjera ne može financirati iz jednog izvora.

- **Uloženo do sada**

- Određeni projekti mogu biti pokrenuti i prije izrade Mape razvoja Stoga je bitno znati koliko je do sada uloženo i iz kojih su fondova financirani projekti. Poznavanje financijskog tijeka olakšava upravljanje razvojnim projektima.

- **Očekivani iznosi financiranja**

- Očekivani iznos financiranja prikazuje iz kojih se sredstava financira određena mjera. Ova stavka je važna odgovornim osobama i institucijama kako bi u određenom trenutku znali, ukoliko dođe do zastoja u realizaciji, kome se obratiti s pitanjem vezanim za financiranje projekta.

2. RAZVOJ KOMUNALNE I GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE

Nedovoljna razvijenost infrastrukture prepreka je razvoju gospodarstva i kvalitetnijem življenju lokalnog stanovništva. Nedostatak sredstava za izgradnju, a ponekad i održavanje uvjetuje općinu da financira samo prioritetne probleme, ponekad kratkoročne. Skupi sustavi otežavaju razvoj gospodarstva i djelomice doprinose raseljavanju otoka zbog visokih troškova i niže kvalitete življenja lokalnog stanovništva. Ciljevi ovog prioriteta su povećanje kvalitete življenja lokalnog stanovništva i poboljšanje uvjeta za razvoj poduzetništva.

Unatoč svim poteškoćama, na području općine Kali izgrađeno je oko 80% vodovodne mreže te je preostalo oko 20% za izgraditi. Odnosno, izgrađeno je cca 15 km vodovodne mreže, a preostalo je oko 3 km.

3. ODRŽIVI TURIZAM

Osnovni problemi u turizmu su tako jednostavni da su naizgled nerješivi: sve kraća turistička sezona, sezonsko zapošljavanje, nedovoljna educiranost i stručnost sudionika u turizmu, nedostatak kvalitetnih smještajnih kapaciteta, slaba lokalna i nacionalna promidžba, kronični nedostatak kadrova u turizmu itd. Što se uzroka za navedeno tiče najviše leži u nemaštovitoj ponudi univerzalne hrane i usluga koje nisu prepoznatljive i time nimalo atraktivne uz istodobno visoke cijene. Skraćivanjem sezone dižu se cijene turističkih proizvoda i usluga kako bi se nadoknadio gubitak što utječe na goste na neželjeni način. Održivi turizam je prioritet razvoja otoka kako bi se očuvala priroda, autohtoni ambijent i zadržala tradicija kroz vanpansionsku ponudu. Specifični cilj ovog prioriteta je produženje turističke sezone. Za provođenje ovog prioriteta potrebno je kontinuirano provoditi programe izvan vremena turističke sezone. Bez ulaganja u čovjeka nema rezultata u gospodarstvu. Jedna od metoda edukacije je izmjena najbolje prakse među gospodarstvenicima s različitih područja kako bi se turistički djelatnici umrežili i ostvarili prijenos znanja i postignuća.

4. RAZVIJANJE PODUZETNIŠTVA

Uslužne djelatnosti zamiru i nestaju zbog globalnog trenda kupovine velike količine nekvalitetnih i jeftinijih proizvoda koji nakon uporabe ne vrijedi popravljati ili održavati. Prije svega nacionalno zakonodavstvo ne pruža prilike poduzetnicima kao što je slučaj u europskim zemljama. Bankovni krediti su prilično nepovoljni, a olakšice za dobivanje početnog kapitala gotovo da ne postoje. Krediti su dostupni uhodanim i dobrostojećim subjektima. Poduzetnici ne surađuju međusobno, nemaju dovoljno znanja i kapitala da bi pratili utrku na tržištu, prati ih nelojalna konkurencija i crno tržište. Proizvodi i/ili usluge koje se nude su zastarjele, nemaštovite, a količine su premale da bi bile ekonomski isplative. Sudbina poduzetnika uz ovakav trend nije blistava, a zasigurno vodi ka depopulaciji otoka. Ovaj prioritet doprinijet će jačanju zajedništva poduzetnika i oživljavanju poduzetničkog duha prepoznavanjem vlastitih snaga i specifičnosti na kojima se može i treba graditi uspješan posao. Važno je naglasiti da niti jedan program neće pomoći poduzetnicima ako sami ne pristupe aktivnim učesćem u stvaranju partnerstva i zajedništva. Na taj način će se ojačati lokalna zajednica i generirati više poduzetničkih zamisli provedivih u djelo. Izgradnja poduzetničkih zona je povoljna prilika za izmještanje sličnih ili istih djelatnosti na jednu lokaciju što će također potaknuti poduzetnike iz iste branše na dijalog i povezivanje na bazi obostranih interesa.

5. UNAPRJEĐENJE ULOVA, UZGOJA, PRERADE I PLASMANA RIBE

Zastarjela ribarska flota koja uz nedostatak burze ribe i niske cijene ribe na tržištu ugrožava gospodarsku budućnost stanovnika otoka Ugljana i Pašmana, ali posebice općine Kali. Brand, tehnološki kadar, sofisticirana podrška u korištenju ribarskog alata, slab marketing, nedostatak obrazovanih menadžera uzroci su dosta teškom stanju u ribarstvu. Prilagodba potrebama tržišta za konfekcioniranjem i preradom ribe zahtjeva velika financijska sredstva, visok rizik, a slabu garanciju uspjeha. Stoga se prateće djelatnosti gase, njihova podrška nestaje što poskupljuje cijene konačnog proizvoda i vodi do slabije konkurentnosti na tržištu. Unaprjeđenje ulova, uzgoja, prerade i plasmana ribe krajnji su ciljevi ovog prioriteta.

Unatoč svim poteškoćama, potrebno je naglasiti da je kaljanska ribarska flota jedna od najvećih ribarskih flota na jadrano.

6. POPIS TABLICA; GRAFIKONA I SLIKA

Slika 1: Strategija razvoja pojedinih JLS

4

7. PRILOG 1: MJERE RAZVOJA- DETALJAN PRIKAZ
